

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2023 m. rugsėjo 28 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas), Egidijos Tamošiūnienės ir Agnės Tikniūtės, susipažinusi su 2023 m. rugsėjo 13 d. paduotu **pareiškėjos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos** kasaciniu skundu dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. birželio 13 d. nutarties peržiūrėjimo

n u s t a t ė:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. birželio 13 d. nutartimi atsisakė pripažinti ir neleido Vokietijos teismo sprendimą, kuriuo pripažinta, kad vaiko tėvai neturi globos teisių ir sustabdyta jų globa, vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Apelacinės instancijos teismas nutartyje nurodė, kad Vokietijos teismo sprendimą atsisakoma pripažinti, nes jis nesuderinamas su Lietuvos viešąja tvarka ir geriausiais vaiko interesais turėti tėvus, kurie rūpinasi vaiku.

Kasaciniu skundu pareiškėja Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. birželio 13 d. nutartį ir palikti galioti Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. kovo 6 d. nutartį, kuria buvo pripažintas ir leista vykdyti Lietuvos Respublikoje Vokietijos Federacinės Respublikos Halės apylinkės teismo 2021 m. vasario 9 d. sprendimą Nr. 26 F 1247/20 SO.

Pareiškėjos kasacinis skundas grindžiamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytais kasacijos pagrindais – materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimu, turinčiu esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui, taip pat skundžiamame teismo sprendime (nutartyje) nukrypimu nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.

Atrankos kolegija pažymi, kad kasacinis teismas tikrina žemesnės instancijos teismų sprendimų (nutarčių) teisėtumą tik išimtiniais atvejais, kai yra bent vienas iš CPK 346 straipsnio 2 dalyje nustatytų kasacijos pagrindų (CPK 346 straipsnio 1 dalis). Kasaciniame skunde nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindą – įvardyti kasacijos pagrindo buvimą būtina pagrįsti išsamiais teisiniais argumentais (CPK 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Be to, CPK 346 straipsnio 2 dalyje nurodyti kasacijos pagrindai patvirtina, jog kasacija leidžiama ne teisės klausimais apskritai, bet siekiant, jog kasaciniame teisme būtų nagrinėjamos tik tokios bylos, kuriose keliama teisės problemų išsprendimas būtų reikšmingas vienodam teisės aiškinimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti buvus pažeistą materialiosios ar proceso teisės normą, teisinius argumentus, patvirtinančius nurodytos (nurodytų) teisės normos (normų) pažeidimą bei argumentuotai pagrįsti, kad teisės pažeidimas, į kurį apeliuojama, turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, taip pat kad jis (teisės pažeidimas) galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti konkrečią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, suformuotą byloje, kurių faktinės aplinkybės yra analogiškos ar iš esmės panašios į bylos, kurioje priimtas teismo sprendimas (nutartis) skundžiamas kasacine tvarka, bei argumentuotai pagrįsti, kad teismas skundžiamame procesiniame sprendime nukrypo nuo tokios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Tai daroma analizuojant apskųstuose teismų sprendimuose išdėstytus teisinius motyvus ir juos lyginant su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo praktika.

Pareiškėjos kasaciniame skunde nurodomi tokie esminiai argumentai:

1. Pagal Reglamento Briuselis II a 23 straipsnį, teismo sprendimas, susijęs su tėvų pareigomis, nepripažįstamas, jeigu toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės, kurioje prašoma jį pripažinti, viešajai tvarkai, atsižvelgiant į tai, kas naudingiausia vaikui. Viešosios tvarkos pažeidimo būtina sąlyga - tokio pažeidimo akivaizdumas - ir Reglamento Briuselis II a 26 straipsnyje įtvirtintas draudimas peržiūrėti teismo sprendimą iš esmės reiškia, jog užsienio teismo sprendimo pripažinimo/nepripažinimo klausimą sprendžiantis teismas negali pakartotinai atlikti su bylos išnagrinėjimu iš esmės susijusių įrodymų įvertinimo ir sprendži dėl priimto kilmės valstybės narės teismo sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo.
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas dar 2015 m. lapkričio 19 d. sprendime byloje P. prieš Q. C-455/2015, nurodė, kad Reglamento Briuselis II a 23 straipsnio a punkte nustatyta viešosios tvarkos išlyga turėtų būti remiamasi tik tuo atveju, jei, atsižvelgiant į tai, kas naudingiausia vaikui, kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimas būtų toks nesuderinamas su valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistema, kad juo būtų pažeistas kuris nors pagrindinis valstybės principas.
3. Tarnyba pažymi, kad viešosios tvarkos užtikrinimas taip pat siejamas ir su geriausių vaiko interesų apsauga, kad Konstitucija saugo prigimtines vaiko teises į gyvybę, sveikatą, laisvę, asmens neliečiamybę, teisę į normalų fizinį, protinį, dvasinį, dorovinį, socialinį vystymąsi, teisę į mokslą ir kitas teises. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad šios nuostatos išreiškia valstybės įsipareigojimą įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų, kad šeima, taip pat motinystė, tėvystė ir vaikystė, kaip konstitucinės vertybės, būtų visokeriopa puoselėjamos ir saugomos (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 27 d. nutarimas, byloje Nr. 15/2008-19/2010-25/2010-106/2010-27/2011-36/2011). Teisės doktrinoje taip pat yra pripažįstama, kad sprendimas prieštarauja vaiko interesams viešosios tvarkos požiūriu, jei yra ar buvo reali alternatyva priimti palankesnę sprendimą vaiko interesų apsaugos požiūriu.
4. Reglamente Briuselis II a yra įtvirtinta specialioji viešosios tvarkos išlygos aiškinimo ir taikymo taisyklė, pagal kurią vien užsienio valstybės teismo sprendimo prieštaravimas viešajai tvarkai *per se* neleidžia atsisakyti pripažinti teismo sprendimo dėl tėvų pareigų. Visais atvejais *ordre public* išlyga turi būti vertinama sistemškai su geriausių vaiko interesų apsaugos principu.
5. Reglamento Briuselis II a 24 str. yra įtvirtintas draudimas peržiūrėti kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją. Šis straipsnis skelbia, jog kilmės valstybės narės teismo jurisdikcija negali būti peržiūrima, o tikrinimas, ar teismo sprendimo pripažinimas atitinka viešąją tvarką, kaip nurodyta 22 straipsnio a punkte ir 23 straipsnio a punkte, negali būti taikomas jurisdikcijos taisyklėms, išdėstytoms Reglamento Briuselis II a 3-14 straipsniuose. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos apeliacinis teismas, nagrinėdamas prašymą dėl užsienio valstybės teismo sprendimo (ne) pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje, neperžiūri sprendimo iš esmės, o atlieka tik formalų patikrinimą, ar yra pateikti visi būtini dokumentai (Reglamento Briuselis II a 26, 37 straipsniai), Tarnybos manymu, Vokietijos

Halės teismo teisingumo ir jo kompetencijos nagrinėti mažametės S. N. globos bei jos tėvų globos teisių klausimas nėra civilinės bylos Nr. 2T-10-912/2023 nagrinėjimo dalykas, todėl apskritai negalėjo būti kvestionuojamas ir nagrinėjamas. Tarmybos nuomone, Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija aiškindama Vokietijos teismo sprendimą, taip pat pasisakydama dėl Lietuvos apylinkės teismo bei Lietuvos apygardos teismo nutarčių nukrypimo nuo Reglamento Briuselis II a įtvirtintų nuostatų, draudžiančių peržiūrėti užsienio valstybės teismo sprendimą iš esmės.

6. Nuo 2020 m. Tarmyba, veikdama pagal kompetenciją ir įgyvendindama tarptautinių teisės aktų nuostatas, aktyviai bendradarbiavo su Vokietijos centrinės institucijos funkcijas vykdančiu Federaliniu teisingumo biuru (Bundesamt für Justiz) bei Halės miesto socialine tarmyba, kuriai buvo paskirta mažametės S. N. globa. Kompetentinga Vokietijos institucija nusprendė mažametę grąžinti į Lietuvą tam, kad Lietuvoje būtų sprendžiami tolimesnės vaiko globos klausimai, minėtoms užsienio valstybės institucijoms akcentuojant, kad mažametė S. N. dėl vaiko teisių pažeidimų negali būti grąžinta L. R. ir I. N. šeimai. 2022-07-21 mažametės tėvai L. R. ir I. N. po bendravimo su vaiku negrąžino mažametės dukters į globos įstaigą Vokietijoje. Vokietijos institucijos paskelbė tarptautinę vaiko paiešką, turėdamos duomenų ne tik apie tai, kad L. R. ir I. N. pagal Vokietijos teisės aktus nėra mažametės tėvai, bet ir tai, kad minėti asmenys neturi tinkamų įgūdžių pasirūpinti S. N. ir užtikrinti mažametės teises bei jos geriausius interesus (dėl ko vaikas ir buvo paimtas iš tėvų globos Vokietijoje), taip sukeldami pavojų mergaitės gyvybei ir saugumui. Taigi, priešingai nei konstatavo Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija, Vokietijos teismo sprendimo pripažinimas ir leidimas jį vykdyti lenktų mažametės S. N. geriausių interesų, sveikatos bei saugumo užtikrinimą Lietuvos Respublikoje, o ne tėvų iš vaiko atėmimą.

Atrankos kolegija, susipažinusi su kasacinio skundo argumentais, skundžiamų teismų procesinių sprendimų motyvais ir jų pagrindu padarytomis išvadomis, sprendžia, kad kasaciniame skunde nekeliami tokių teisės klausimų, kurie atitiktų CPK 346 straipsnio 2 dalyje nurodytus bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Atrankos kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė skunde nurodytas materialiosios ir proceso teisės normas ir kad tai galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui. Kasacinio skundo argumentais taip pat nepagrindžiamas nukrypimas nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos bei CPK 346 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyto kasacijos pagrindo egzistavimas.

Kasacinis skundas pripažintinas neatitinkančiu CPK 346 straipsnio, 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl jį atsisakytina priimti (CPK 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktais, 4 dalimi,

nutaria:

Kasacinį skundą atsisakyti priimti ir grąžinti jį padavusiam asmeniui.
Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai

Andžej Maciejewski

Egidija Tamošiūnienė

Agnė Tikniūtė